

EN EUROPÆISK PLEJESTRATEGI

Juli 2021

I hele Europa er ydelse og modtagelse af pleje en faktor, der står mange europæeres hjerter nær. Familier og naboer, som døgnet rundt hjælper og yder pleje til dem, som måtte have behov herfor, lige fra børn til personer med handicap og/eller langvarig sygdom og ældre. Vi har alle på et tidspunkt i vores liv modtaget pleje og vil sandsynligvis også pleje en anden person. Gennem generationer har dette været kendetegnende for vores samfundskontrakt. Investering i pleje er ikke blot en moralsk nødvendighed i tråd med den europæiske livsstil, men bidrager i høj grad til de samfundsmæssige goder, bl.a. samhørighed og en følelse af familie- og tilhørsforhold, og giver mulighed for en positiv udvikling for både dem, der modtager pleje, og dem, som yder pleje.

I Europa er der dog forskellige plejemodeler, som fortsat er under udvikling og forandring for at imødekomme det moderne livs realiteter og udfordringer. Covid-19-pandemien har kastet lys over udbuddet af pleje- eller støtteydelse og har tydeliggjort, at sektoren er underfinansieret og underbeholdt i både formelle og uformelle sammenhænge. Det pres, der er forbundet med pleje, og som hviler på omsorgspersoner og familier, blev klart, og behovet for ændringer var tydeligt i hele Europa. På baggrund af den store demografiske udvikling og kvinders voksende rolle i samfundet, kræver plejesektoren i mange europæiske lande betydelige investeringer og reformer. Der er behov for en opprioritering af balancen mellem arbejdsliv og privatliv for at sikre et godt familieliv, tager hensyn til kvinder som omsorgspersoner og sikrer den bedst mulige kvalitet af pleje til alle, som måtte have behov herfor.

EPP-Gruppen tror på den enkeltes og dennes families ret til at vælge den vej for pleje, som passer dem bedst, støttet af familie, venner og naboer og også sundheds- og socialpersonale. Vi har en uforbeholden

respekt for retten til selvbestemmelse og autonomi for dem, som har behov for pleje eller støtte. Det er vores overbevisning, at hver omsorgsperson og person, som har behov for pleje ved, hvad der er bedst for dem på baggrund af deres særlige omstændigheder, og støtte bør gives tættest på den enkelte, uanset om det er på lokalt, regionalt eller nationalt plan – afhængig af den nationale kontekst. En indsats på europæisk plan på udvalgte områder kan imidlertid give en enestående europæisk fordel, som supplerer medlemsstaternes indsats og er i overensstemmelse med nærhedsprincippet. Vi anerkender fordelene ved vores høje standarder for social beskyttelse¹ i Den Europæiske Union, herunder inden for pleje, med lige muligheder for alle. På grundlag af den europæiske søjle for sociale rettigheder ønsker EPP-Gruppen at udnytte denne merværdi ved at bruge det bedste af, hvad Den Europæiske Union er, og hvad den har, til at støtte omsorgspersoner og dem, som modtager pleje. **EPP-Gruppen opfordrer som sådan til at indføre en europæisk plejestrategi med henblik på både at støtte omsorgspersoner i deres arbejde og at sikre, at der sørges bedst muligt for dem, som modtager pleje eller har behov for støtte.**

En europæisk plejestrategi ville give en ramme, der tager hensyn til lighedspunkter mellem alle former for pleje, men i realiteten vil der være behov for særskilte og specifikke tiltag for hver enkelt form for pleje. Ikke desto mindre vil synergien mellem individuelle tiltag være af afgørende betydning og vil yderligere opbygge og styrke en forståelse mellem generationerne og en positiv tilgang til aldring og social inklusion. Endvidere bør plejepolitikken være nøje afstemt med aldringspolitikken og tage hensyn til den demografiske udvikling, samtidig

¹ Five Building Blocks for Growth and Jobs. EPP's politikpapir om vækst 2015.

med at værdien af det grå guld udnyttes.

Navnlig kræver uformelle omsorgspersoner en individuel og særlig hensyntagen, i betragtning af deres stort set ikke-anerkendte og ulønnede roller. EPP-Gruppen anerkender de særlige omstændigheder, der gør sig gældende for denne gruppe af omsorgspersoner, og fremhæver behovet for personlig og samfundsmæssig anerkendelse af den afgørende rolle, som de spiller, og det væsentlige bidrag, som disse kvinder, mænd og især børn yder i vores samfund.

Hvad?

Selv om det retlige ansvar og kompetencen for så vidt angår socialpolitikken hovedsagelig ligger hos medlemsstaterne, og selv om gennemførelsen af passende reformer af plejesystemer skal finde sted på nationalt plan, kan en mere vidtrækkende debat på EU-plan yde et solidt bidrag til udviklingen af en fælles tilgang og kan supplere de nationale indsatser.

I betragtning af, at ansatte i plejesektoren er meget mobile inden for Den Europæiske Union, kan en fælles europæisk tilgang, i tillæg til medlemsstaternes politikker, skabe en væsentlig merværdi.

Udbuddet af pleje er komplekst og mangesidet og varierer meget i EU og resulterer i et rigt og mangfoldigt landskab: Der findes forskellige plejesystemer i de forskellige medlemsstater, forskelle på kvaliteten af den ydede pleje (i og mellem medlemsstaterne, mellem private og offentlige miljøer, by- og landområder, forskellige aldersgrupper), fragmenterede og usammenlignelige data, en forskelligartet tilgang til, hvem der er ansvarlig for at udføre forpligtelserne vedrørende pleje, og forskelle i opfattelsen af statens rolle. Der er dog også mange ligheder.

De demografiske mønstre, som er under forandring i hele EU, medfører udfordringer i fremtiden inden for pleje med et aldrende samfund, med længere levetid og komplekse sundhedsbehov, en faldende fødselsrate og derfor nedgang i den erhvervsaktive befolkning kombineret med forlængelsen af arbejdslivet. Dette lægger efterfølgende yderligere pres på de offentlige udgifter. En bedre aktivering af kvinder på arbejdsmarkedet vil imidlertid give mulighed for at styrke kvinders økonomiske uafhængighed med lavere arbejdsløshedsudgifter til følge for medlemsstaterne og mindre afhængighed af socialpolitik. Der er endvidere mulighed for at skabe op til otte millioner jobs i sundheds- og socialektoren i de kommende ti år², hvorved nye økonomiske muligheder skabes, og vækst og beskæfti-

gelse fremmes. Eftersom plejearbejde forudsætter evner som empati og personlige relationer, er det usandsynligt, at disse jobs vil blive påvirket af automatisering, hvilket fremtidssikrer sektoren. Der er potentiale for at imødekomme samfundets behov på passende vis ved at udvikle plejesektoren yderligere.

I hele Europa er kvinder endvidere, som følge af holdninger og kulturelle normer, ansvarlige for størstedelen af forpligtelser forbundet med pleje³, ofte som såkaldte "sandwich-omsorgspersoner", hvilket skaber en "plejekløft", der væsentlig bidrager til forskellen i mænds og kvinders beskæftigelsesfrekvens. Kvinder i EU udpeger det forhold at passe børn⁴ eller pleje slægtninge⁵ som den mest almindelige årsag til, at de nedsætter arbejdstiden eller trækker sig ud af arbejdsmarkedet. Den horisontale og vertikale opdeling af arbejdsmarkedet er forværret, idet kvinder tager korttids- eller deltidsbeskæftigelse eller usikker og endda uformel beskæftigelse⁶, som kan tilpasses en plejeordning, hvilket direkte påvirker deres kort- og langsigtede indtjening og bidrager til den kønsbestemte lønforskel. Dette nedsætter som sådant niveauet for de skatter, der betales til medlemsstaterne, og medfører lavere bidrag til pensionskasser. Dette er forbundet med yderligere udgifter i form af sociale ydelser og sundhedsudgifter. Sådanne karrierevalg påvirker navnlig på lang sigt en omsorgspersons økonomiske uafhængighed i alderdommen og påvirker den kønsbestemte pensionsforskel og risikoen for fattigdom.

Endelig bør adgangen til at leve uafhængigt og friheden til at leve så længe som muligt i eget hjem være et ønske og mål, som står til rådighed for alle borgere. Pleje i institutionelle rammer har frem til i dag ofte været normen i visse medlemsstater og er stadig meget udbredt i hele Den Europæiske Union. Dog er et skifte til lokal pleje på vej, understøttet af statslige tjenester og sundheds- og socialpersonale, hvor det er nødvendigt. Mens EU-medlemsstaterne og Unionen som helhed overvejer fremti-

² Europa-Kommissionens grøn bog om aldring. Januar 2021.

³ 92 % af kvinderne i Europa oplyser, at de yder pleje til andre. Kilde: Rådets konklusioner om bekæmpelse af kønsbestemte lønforskelle: Værdiansættelse og fordeling af lønnet arbejde og ulønnet omsorgsarbejde, Bruxelles, den 2. december 2020.

⁴ Kvinder udgør 58 % af alle omsorgspersoner for børn. Kilde: Det Europæiske Institut for Ligestilling mellem Mænd og Kvinder (EIGE), 2019.

⁵ Kvinder udgør 62 % af de uformelle omsorgspersoner for ældre eller personer med handicap. Kilde: EIGE, 2019.

⁶ Blandt de uformelle omsorgspersoner er 42 % af kvinderne i beskæftigelse, sammenlignet med 56 % af mænd. Kilde: EIGE, 2019.

den for plejeydelser, og hvad der er behov for, skal det overvejes, hvordan man bedst støtter enkeltpersoner i at blive i eget hjem så længe som muligt. Fremskridt inden for digitalisering og digitaliserede sundhedsredskaber kan være med til at lette en uafhængig tilværelse.

Hvordan?

Selv om omsorgspersoners arbejde er blevet tydeliggjort under Covid-19-pandemien, har omsorgspersoner i realiteten ydet støtte og pleje til deres familie, venner og naboer i generationer. Deres dagligdag og det ansvar, som hviler på dem, er et eksempel på det bedste af Europa. Alle formelle og uformelle omsorgspersoner fortjener mere end påskønnelse. Derfor opfordrer EPP-Gruppen til at indføre:

- > **En europæisk plejestrategi** med en stærk kønsdimension, som anlægger en holistisk og livslang tilgang til pleje og samtidig indeholder specifikke foranstaltninger og tiltag for såvel omsorgspersoner som for dem, der modtager pleje i både den formelle plejesektor og uformelt i hjemmet. Strategien bør tage hensyn til bl.a. strategien for ligestilling mellem kønnene og den europæiske handicapstrategi og bør supplere medlemsstaternes tiltag under overholdelse af nærhedsprincippet. Dette ville imødegå problemet med udbuddet af pleje på holistisk vis og sigte mod at forbedre samarbejdet mellem og koordineringen af alle midler og foranstaltninger til gavn for omsorgspersoner i Europa og de mennesker, som de plejer. Endvidere vil det have til formål at fremme kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet og sikre langsigtede strategiske investeringer for dem, som har brug for pleje, og deres omsorgspersoner.

En sådan strategi bør omfatte følgende:

Data

- > Indsamling af regelmæssige, omfattende og offentligt tilgængelig data om forholdene for omsorgspersoner og dem, som plejes (børn, ældre og personer med handicap), opdelt efter køn, alder, typen af pleje, der ydes eller modtages, og inden for hvilke rammer plejen finder sted (privat eller offentlig). Dette ville danne grundlaget for strategien. En sådan EU-dækkende dataindsamling kan endvidere danne grundlag for en indikator for pleje i fremtiden.
- > En EU-dækkende undersøgelse med henblik på at vurdere behovene hos omsorgspersoner i hver medlemsstat med

det formål at opnå enighed om en klar og vidtrækkende definition af formel og uformel pleje.

Ligestilling af mænd og kvinder og balance mellem arbejdsliv og privatliv

- > Forskning i den økonomiske værdi af pleje, som medregner omkostningen ved kvinders reducerede beskæftigelse eller tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, og virkningen heraf med hensyn til at mindske den kønsbestemte lønfor-skel.
- > Alle medlemsstaternes vedtagelse af effektive politikker om balance mellem arbejdsliv og privatliv for at opretholde familielivet, hvor direktivet om balance mellem arbejdsliv og privatliv, som fastsætter europæiske minimumsstandarder for pleje, fædreorlov og forældreorlov, danner grundlaget. En korrekt gennemførelse og anvendelse af direktivet bør overvåges nøje.
- > Et forslag til Rådets henstilling om udbuddet af pleje.
- > Medlemsstaterne skal undersøge og udveksle bedste praksis for, hvordan samfundsgrupper med særlige plejebenhov, herunder enlige forældre og forældre med børn med alvorlige sygdomme såsom kræft og børn med handicap, bedst kan støttes.
- > Medlemsstaterne skal overveje og udveksle bedste praksis for, hvordan perioder, der bruges på omsorgsforpligtelser, afspejles i pensionsordninger med henblik på at mindske og på sigt lukke den kønsbestemte pensionsforskel.

Pleje og beskæftigelse

- > Målrettet opkvalificering og omskoling af arbejdstagere for at imødekomme et voksende beskæftigelsespotentiale i plejesektoren ved hjælp af bl.a. den europæiske dagsorden for færdigheder, pagten for færdigheder, ESF+, ungdomsbeskæftigelsesinitiativet, Fonden for Retfærdig Omstilling og EU4Health.
- > Anerkendelse af omsorgspersoners færdigheder ved en certificeringsproces med henblik på at forbedre deres adgang til uddannelse, information og rådgivning om pleje og passende foranstaltninger på medlemsstatsniveau til at opnå balance mellem pleje og privatliv, der giver mulighed for at fremme gensidig anerkendelse af færdigheder. Et sådant system kunne tage højde for det

europæiske meritoverførsels- og meritakkumuleringsystem (ECTS).

- > Foranstaltninger til at håndtere uformel pleje gennem formalisering og anerkendelse på medlemsstatsniveau, der fremmer adgangen til sociale sikringsordninger og yderligere fremmer forekomsten af plejeorlov, anerkendelse af færdigheder og muligheder for karriereudvikling. Balance mellem arbejdsliv og privatliv og tilbud om aflastning for såvel omsorgspersonen som den person, der har behov for pleje, er afgørende. Medlemsstaterne bør af hensyn til de offentlige indtægter undersøge, hvordan beskæftigelse og dermed opkrævning af indtægter bedst kan formaliseres på dette område, herunder skattefradragsordninger og brug af værdikuponer til tjenesteydelser.
- > Foranstaltninger til beskyttelse af omsorgspersoners sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen.

Anvendelse af EU-midler

- > Alle medlemsstaterne skal fremme etableringen af moderne, lokale infrastrukturer, ydelser og omsorgspersoner af høj kvalitet for at sikre kvalitetspræget førskoleundervisning og børnepasning samt pleje af ældre og personer med handicap og/eller langvarig sygdom. Sådanne ydelser skal være til rådighed, tilgængelige og til at betale og skal tage højde for de geografiske og demografiske realiteter.
- > Fremme af investeringer fra EU-fonde, herunder genopretnings- og resiliensfaciliteten, EU4Health-programmet og de europæiske struktur- og investeringsfonde (ESI-fondene), i infrastruktur til pleje, hvilket ofte er fremhævet som nødvendigt gennem de landespecifikke henstillinger. EU's udgifter til pleje bør overvåges og evalueres;
- > Undersøgelse af nye modeller for pleje, der kombinerer flergenerationsprojekter og socialt inklusive projekter, såsom udbuddet af pleje til børn, personer med handicap og ældre, med henblik på, at medlemsstaterne overvejer sådanne banebrydende tilgange.
- > Anvendelse af digitale løsninger til deres fulde kapacitet for at hjælpe dem, som har behov for pleje, med at leve et uafhængigt og selvstændigt liv, bl.a. ved at give dem adgang til tilpassede sundheds- og personcentreret pleje gennem passende redskaber, samt data af høj kvalitet med henblik på at dele og fremme forskning og behandling på tværs af

grænserne.

Mål

- > Vedtagelse af Rådets henstilling om en børnegaranti.
- > Revision af Barcelonamålene og EU-midler bør stilles til rådighed for at nå målene.
- > Alle medlemsstater udarbejder EU-dækkende mål for langvarige plejeydelser. Disse bør ligne Barcelonamålene i stil og struktur.
- > En fælles europæisk definition af uformel pleje baseret på udveksling af bedste praksis med mulighed for formalisering af denne.
- > Europa-Kommissionen opfordres til at overveje, om det er effektivt at kræve, at offentlige indkøb af sociale plejeydelser underlægges forpligtelserne i direktivet om offentlige indkøb, idet niveauet for grænseoverskridende indkøb fortsat er meget lavt på trods af bestræbelser på yderligere at åbne markedet.
- > Udvikling af fælles europæiske retningslinjer for overgangen fra institutionel til lokalforankret pleje og af værktøjssæt vedrørende anvendelsen af EU-midler, hvor Kommissionen tjener som platform for udveksling af bedste praksis for evidensbaserede, innovative løsninger, nye modeller og værktøjer til levering af pleje, der fremmer social inklusion og flergenerationsforståelse.